

Persoonsgerichte zorg

voor de hoogbegaafde
zorgafhankelijke oudere

luxé
of
Noodzakelijk?

Wie zijn wij?

- Eva Kersbergen: voormalig verpleegkundige, nu theoloog, geestelijk verzorger, predikant
- Nelleke Boonstra: voormalig geestelijk verzorger, nu predikant, bestuurslid GrijsGoud Mensafonds
- Anita van der Drift: eigen bedrijf: 'Aandacht, Bezinning en Grenzen'. Workshop: 'maak een eigen levensboek'
- Mariken Ploos van Amstel: voormalig woonbegeleider, eigen bedrijf: 'de wilde zwaan', schrijfcoach

Het grootste op de wereld

verhalen kaart

Het grootste op de wereld

Een leraar vroeg eens aan zijn leerlingen: "Wat is het grootste op de wereld?"

"Een olifant", antwoordde een jongen die enkele dagen geleden in de dierentuin was geweest.

"Een berg", zei een ander kind.

Een meisje zei: "Mijn oog is het grootste op de wereld."

"Wat bedoel je daarmee?", vroeg de leraar die net zo verbaasd was als de kinderen.

"Nou", zei het meisje, "mijn oog kan de olifant en de berg zien, en zelfs vele bergen tegelijk en nog andere grote dingen. Omdat dat alles in mijn oog past moet mijn oog het grootste op de wereld zijn."

Toen de leraar dit voorval vertelde aan zijn vriend, een wijze meester, zei deze: "Als je 'oog' als gelijkenis voor 'bewustzijn' ziet, dan is bewustzijn het grootste, want uiteindelijk past daar alles in, zelfs het heelal. Maar ja, wijsheid kan je niet leren, wijsheid is zien wat niet geleerd kan worden - je hebt een wijs kind in je klas."

Wat kunnen jullie verwachten?

- Theorie (Eva)
 - Hoogbegaafd? Omschrijving en gedrag
 - Niet erkenning HB wat doet dat met gezondheid, geestelijk, psychisch, fysiek?
 - Mythen en beeldvorming
 - HB in zorgsituaties
 - werkgroep
- Praktijk
 - Stilte, schrijf-brainstorm (Mariken)
 - Plenair: vragen, aanvulling, brainstorm (Nelleke)
- Slot

Wie zijn hoogbegaafd?

- Mensen met een meer dan gemiddelde intelligentie
- Uit hun gedrag blijkt dat zij meer intellectuele uitdaging nodig hebben dan er geboden wordt.
- Mensen hebben niet altijd een dergelijke 'diagnose' op zak
- HB = onderdeel persoonlijk 'zijn', een eigenschap waarvoor men niets heeft gedaan om te verwerven

Hoogbegaafd zijn: veeleisend en lastig? Welk gedrag kunnen wij zien?

- Honger naar kennis, nieuwsgierig/ leergierig zijn
- Breed interessehorizon
- Lange tijd aandachtig kunnen zijn
- Veel vragen stellen/ Het 'naadje van de kous' willen weten
- Behoeftte hebben aan een 'goed gesprek'
- Graag uitdagingen aangaan 'out of the box'
- Graag met gelijkgestemden in contact zijn

Hoogbegaafd zijn: veeleisend en lastig? Welk gedrag kunnen wij zien?

- Kritisch/ arrogant(?) overkomen
- De discussie aangaan
- Qua niveau moeilijk aansluiting vinden bij medebewoners
- Geen voldoening kunnen halen uit bestaand aanbod aan activiteiten
- Recalcitrant worden of juist in slaap vallen

Is er aandacht/erkenning voor hoogbegaafde mensen in zorg nodig?

- Ja!!!! Vanwege ...
- **kwaliteit van leven**, mentaal, psychische en evt. fysiek **welbevinden** en **gezondheid**
- **kwaliteit van zorg**
- Adequate aandacht kan preventief, ondersteunend werken!!! 😊
- Inadequate benadering kan leiden tot verlaging kwaliteit en verhoging risico verstoring 😞

Niet Erkenning hoogbegaafdheid en zingeving

- Niet onderkennen kan ook **gevoel van niet erkend zijn** geven,

Je mag niet ten volle zijn wie je bent

- **er niet mogen zijn zoals je bent,**

Je mag niet ten volle je inzetten in de mogelijkheden die je hebt

- maar misschien ook **onveiligheid**

Je voelt je niet gezien, niet gewaardeerd, geïsoleerd, een bedreiging voor anderen, niet voldoen aan de 'normen', misschien ervaar je pesten, uitsluiting, ridiculisering van jou als persoon

- **zinloosheid ervaren**

Je vraagt je af waarom je leeft en wat het nut ervan is.

Psychische gesteldheid mbt verstoorde zingeving

- Consequenties voor psychologen veel beter in te ordenen, maar kennisverzameling tot nog toe
- Pyramide van Maslow, bedreiging op de op een na onderste laag

Psychische gesteldheid mbt verstoorde zingeving

- Niet passend zorgaanbod → onderprikkeling van de hoogbegaafde mens
- Evt. consequenties:
 - Depressie, isolatie
 - Agressie, vertonen ongewenst/ onaangepast gedrag

Verstoorde zingeving en de nieuwe gezondheidsdefinitie

- Machteld Huber: Het vermogen van mensen zich aan te passen en een eigen regie te voeren, in het licht van fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven.
- Stelling: verstoorde zingeving remt de mogelijkheid tot adaptie en regie houden af.

zingeving HB én attitude zorgverlener

Intellectuele behoefte
Hoogbegaafde mens

Zorgverlener

Aansluiting aan behoefte?

Nee

Ja

Problemen

Gezondheid/ welzijn
Geestelijk/ mentaal
Psychisch
Evtl fysiek
Adaptie + regie houden

Professioneel gedrag
Open staan voor behoefte
Creatief denkvermogen
Teamwork

Preventie
Coping
Versteviging

Mythen en beeldvorming

- Hoogbegaafdheid = luxe probleem **Nee**
- Elitair gedoe **Nee**
- Arrogant gedrag = uitsluiting niet hoogbegaafde **Nee**
- Afwijzing activiteiten die niet aansluiten **Nee**
- Gewoon aanpassen dan is er niets aan de hand **te makkelijk gedacht**

hoogbegaafde ouderen in diverse zorgvormen

- Zorgvormen
 - Intramuraal
 - Extramuraal
- Complexe vraagstukken
 - Intramuraal
 - Groepsverbanden, kleinschalig wonen
 - Dementie of (NAH) aandoening
 - Activiteitsaanbod
 - Extramuraal

Intramuraal: complexiteit groepsverbanden woongroepen kleinschalig wonen

- Confrontatie met niet gekozen groep
- Groep vaak niet homogeen ook niet in aanzet
 - Verschillende interesses,
 - verschillend denk- en taalniveau
- Hoge werkdruk op de werkvloer, weinig persoonlijke aandacht

HB + dementie of NAH aandoening

- Heel lastige combinatie: eigenschap van HB blijft maar hersenen werken fysiek niet meer mee
- Ervaring van angst/ zinloosheid/ eenzaamheid
- Grote behoefte aan reflectie van levensbreuk in filosofisch/ cultureel/ religieus/ psychologisch/ medisch etc verband
- paradox: onderprikkeling ⇔ overprikkeling
Niet juiste thema's ⇔ groep, omgeving

HB en activiteits-/zorgaanbod

- Weinig tot niet passend activiteit aanbod
- Onkunde thematiek HB
- Gevaar van gevoel van falen bij (welzijns)medewerker, want zij halen het niveau niet → afweer tegen HB bewoner (blame the victim), dalend werkplezier

HB en extramuraal

- Mensen worden minder snel opgenomen in verzorgingstehuis
- Eerste stappen zorgafhankelijkheid thuis
- Inboeten mobiliteit/ netwerk → minder kans op ervaring van kennis vergroten TV + PC alleen niet voldoende
- Weinig aansluiting met gelijkgestemden → isolatie, vereenzaming met alle gevolgen

Hoogbegaafdheid in huidige maatschappij

- Maatschappij verandert, wij worden steeds slimmer én ouder
- Toekomstig cliënteel intramuraal ook slimmer
- Kwaliteit zorg hedendaags verbonden met zorg op maat
- Groeiende vraag aan andere benadering intellectuele behoefte zorgafhankelijke mens, maar hoe?

Wat gebeurt er al in NL?

- AxionContinu → activiteiten op niveau
- Onderzoek van Hanze Hogeschool over eenzaamheid van hoogbegaafde ouderen
- GrijsGoud (projectgroep stichting MensaFonds) ondersteunt in Zeeland: onderzoek naar behoefte hoogbegaafde ouderen intramuraal

Praktische initiatieven in NL

- Culturele activiteiten
 - Klassieke avonden muziek of literatuur (b.v. Literair café; Opera projecten, theater)
 - Filmavonden/ culturele avonden met informatie
- Filosofische activiteiten
 - Wetenschapscafé 's (studenten houden lezingen over diverse onderwerpen)
 - Filosofische gespreksgroepen/ café 's (in diverse huizen)
 - Lagerhuis debatten

Praktische initiatieven in NL

- Creatieve activiteiten
 - Les krijgen in computers, muziek, schilderen, creatieve technieken, schrijven, sociale media etc
- Extramuraal:
 - Vier het leven: culturele activiteiten voor mensen die alleen dit niet meer kunnen
 - Voorlezen, creatief bezig interessegebied HB

Tips en trucs

- Geef heldere info over activiteit en tijdsindeling om teleurstellingen te voorkomen
- Inventariseer de behoeften of wensdromen aan activiteiten van bewoners
- Denk niet alleen vanuit het verleden van bewoners, denk ook vanuit het nu en vanuit de toekomst (verwachting/ verlangen) van bewoners
- Zoek samen met medewerkers naar mogelijkheden om erop in te spelen

Werkgroep hoogbegaafde ouderen in intramurale zorg i.o.

- Platform voor diverse projecten in NL
- Uitwisseling praktische tips
- Multidisciplinair
- Wetenschappelijke onderbouwing
- Aandacht voor niet hoogbegaafde personeelsleden

Werkgroep h.o.i.i.z (i.o.) multidisciplinair in brede zin

- Diverse opleidingen in de zorg:
 - WO, VWO, HBO, MBO: voor welzijnsmedewerkers, specialist ouderengeneeskunde, psychologen, geestelijk verzorgers, verpleegkundigen, creatieve therapeuten etc.
- diverse organisaties en netwerken voor onderzoek en ondersteuning
- Diverse beroepsverenigingen in de zorg
- Ouderenbond
- Stichting MensaFonds

Waarom in 'intramurale zorg'?

- Wij willen het overzichtelijk houden
- Extramurale zorg is wellicht iets voor de toekomst
- Expertise opbouwen is intramuraal net iets makkelijker
- Disciplinaire benadering is in den beginne ook intramuraal net iets makkelijker te realiseren.

Eerste stap: brainstormgroep

- 16 april 2015 werd de brainstormgroep opgericht
- Doel: voorbereiden en implementeren landelijke werkgroep hoogbegaafde ouders in intramurale zorg

Stappen voor brainstormgroep

- Studiedag voorjaar 2016
- Uitbouwen netwerk, opstarten PR
- Verzamelen materiaal: onderzoeken, praktijkvoorbeelden
- Oprichten website

Plenair

Vragen?

Herkenbaar?

Wat missen
jullie als
deskundigen uit
het werkveld?

Heb je ervaringen
met cliënten die
in de doelgroep
vallen

Wat gaat goed,
wat kan beter?

Welke stappen
zouden verder
uitgewerkt moeten
worden
(onderzoek)?

Welke stappen
zouden nu al
gezet kunnen
worden?

Wie wil evtl
meedenken/mee
doen met de
werkgroep?

Diverse bronnen en links

- Lieke Sonderman *'ouderen zijn zo gek nog niet'* (2012)
- Projectplan actiteiten op niveau (AxionContinu) (2013)
- interview met mevr. Vroegindewey met honger naar kennis (1930), oktober 2015.
- Mensafonds www.mensafonds.nl
- Instituut voor hoogbegaafde volwassenen www.ihbv.nl
- vier het leven www.4hetleven.nl
- Zintenz.nl

Het meisje dat groot werd

Eens was ik klein

té klein om groot te praten

de grote mensen waren groot

maar maten met twee maten

Eens was ik klein

té klein om te begrijpen

de grote mensen konden niet

door mijn ogen kijken

Toen was ik groot

té groot om klein te zijn

toen dacht ik: was ik nog maar klein

want groot zijn doet óók pijn

maar als je groot bent

té groot om klein te praten

moet je groot zijn met begrip

en de kleintjes in hun waarde laten